

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

PROGRAM NAUCZANIA
PIERWSZEJ POMOCY PRZEDMEDYCZNEJ
uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnym
w klasach szkoły ponadgimnazjalnej
(ogólnodostępnej, integracyjnej, specjalnej)

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

Program opracowany przez zespół w składzie:

mgr Jacek Pawlak - instruktor pierwszej pomocy Polskiego Towarzystwa Medycyny Ratunkowej; absolwent kierunku pielęgniarstwa, Akademii Medycznej w Bydgoszczy; z-ca kierownika Pogotowia Ratunkowego Publicznego Specjalistycznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Inowrocławiu w zespołach ratownictwa medycznego;. nauczyciel akademicki kwalifikowanej pierwszej pomocy i ratownictwa medycznego w Katedrze i Klinice Medycyny Ratunkowej i Katastrof *Collegium Medicum* w Bydgoszczy (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu); z ramienia Publicznego Specjalistycznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Inowrocławiu i przy współpracy Urzędu Miasta Inowrocławia zajmuje się organizacją Ogólnopolskiego Forum Ratownictwa – prestiżowej konferencji branżowej, na której corocznie spotykają się specjaliści z zakresu ratownictwa z całej Polski; autor kilkunastu publikacji z zakresu medycyny ratunkowej, pielęgniarstwa ratunkowego i dydaktyki medycyny ratunkowej.

dr Agnieszka Pawlak -absolwentka Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego; nauczyciel akademicki, najpierw na Uniwersytecie Warszawskim, obecnie jako adiunkt w Akademii Pedagogiki Specjalnej, przygotowuje studentów do podjęcia roli wychowawcy w szkole i innych placówkach zajmujących się opieką nad dziećmi i młodzieżą; wieloletni nauczyciel i wychowawca; metodyk i autorka publikacji z dziedziny wychowania; członek Zespołu Pedagogiki Szkolnej przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN.

w ramach projektu:

„Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów ”

realizowanego przez

Akademię Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

finansowanego ze środków ze środków Unii Europejskiej

w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- (1) Program operacyjny : Kapitał Ludzki
 - (2) Priorytet : III. Wysoka jakość systemu oświaty
 - (3) Działanie: 3.3. Poprawa jakości kształcenia
 - (4) Poddziałanie : 3.3.4. Modernizacja treści i metod kształcenia - projekty konkursowe
 - (5) Nazwa projektu : Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi - opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów
 - (6) Nr umowy / decyzji : POKL.03.03.04-00-046/09-00
 - (7) Kierownik projektu: dr Radosław Piotrowicz
- Warszawa 2010

***Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi
potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów***

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
ADRESACI PROGRAMU, CEL WYCHOWAWCZY	5
CELE POZNAWCZE PROGRAMU I OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA TREŚCI	8
WARUNKI REALIZACJI	10
SZCZEGÓŁOWE TREŚCI KSZTAŁCENIA	13
BIBLIOGRAFIA	21
RAMOWY PLAN DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZY	22

**Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi
potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów**

WSTĘP

Rokrocznie kilka tysięcy dzieci i młodzieży uczestniczy w wypadkach drogowych, pada ofiarą pożarów, indywidualnych i zbiorowych zatruc, jest świadkiem lub ofiarą wypadków przy pracy (szczególnie na wsi), uczestniczy w wypadkach w domu i podczas wypoczynku poza domem. Wszystkie te zdarzenia niosą poważne konsekwencje dla zdrowia uczestników, czasem powodują ofiary śmiertelne.

Statystyki pokazują, że w wypadkach najczęściej uczestniczą dzieci i młodzież w wieku szkolnym – dorastanie wiąże się ze stopniowym zmniejszaniem poczucia odpowiedzialności rodziców i zwiększaniem samodzielności młodych. W miarę upływu lat młodzież chce spędzać coraz więcej czasu w gronie rówieśników, coraz mniej – pod nadzorem dorosłych. Z okresem dojrzewania zwiększa się także skłonność do zachowań ryzykownych. Jest to skutek presji rówieśniczej, nudy, ale przede wszystkim braku poczucia odpowiedzialności. Celem kształcenia na IV. etapie edukacyjnym jest zdobycie przez uczniów wiedzy i postaw, które „umożliwią im sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie w społeczeństwie”¹. Nie ma większej odpowiedzialności niż odpowiedzialność za życie i zdrowie, własne i drugiego człowieka.

W badaniach przeprowadzonych przez OBOP w 2003 r. ponad połowa pytanym przyznała się do niewiedzy z zakresu pierwszej pomocy². W parze z niewiedzą idzie zawsze brak woli udzielania pomocy, powodowany poczuciem bezradności i lękiem przed mimowolnym pogorszeniem sytuacji poszkodowanego. Nieudzielanie pomocy związane jest też z charakterystyczną dla świata ponowoczesnego postawą unikania głębszego zaangażowania w sprawy drugiego i unikaniem odpowiedzialności. W kulturze globalnej, elektronicznej i skomercjalizowanej więzi między ludźmi przestały być postrzegane jako wartość fundamentalna, od której zależy trwałość cywilizacji³. Obojętność otoczenia, której często doświadczają poszkodowani, ma swoje źródło również w rozdźwięku między postawami deklarowanymi a praktykowanymi: Polacy w sferze werbalnej popierają wartość i celowość budowania

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, Załącznik nr 4: Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego, s. 1.

² TNS OBOP, *Gotowość i umiejętności Polaków w zakresie udzielania pierwszej pomocy*, Warszawa, lipiec 2003, www.tns-global.pl/abin/r/1446/079-03.pdf [25.01.2010].

³ Janusz Czerny, Beata Krzyszpín, *Wprowadzenie do cywilizacji XXI wieku*, Bytom 2006, s. 24.

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

kapitału społecznego, w działaniu pozostają tu jednak daleko w tyle za innymi społeczeństwami Europy⁴.

Autorzy niniejszego programu mają nadzieję, że nauczanie ludzi młodych pierwszej pomocy i wychowanie do odpowiedzialności da dużo satysfakcji nauczycielom i wkrótce przyniesie wymierne, dobre owoce dla samych uczniów i dla społeczeństwa.

ADRESACI PROGRAMU, CEL WYCHOWAWCZY

Zadaniem dorosłych, w tym także szkoły, jest wychowanie młodzieży do odpowiedzialności za siebie i drugiego. Od niedawna polskie prawo przewiduje nauczanie w szkole pierwszej pomocy. Zapis *Ustawy o państwowym ratownictwie medycznym* z 8 września 2006 r.⁵, zobowiązujący twórców *Podstawy programowej* do wprowadzenia treści z zakresu pierwszej pomocy, został wcielony w życie 1 września 2009 r. przez wprowadzenie na kolejnych etapach szkoły zajęć edukacyjnych z ogólnie pojętej edukacji zdrowotnej oraz edukacji dla bezpieczeństwa, w szczególności nauki pierwszej pomocy. W celu realizacji tych zadań zwiększono uczniom liczbę godzin obowiązkowych, stopniowo też ma ulegać uelastycznieniu ramowy plan nauczania określający tygodniowy wymiar godzin zajęć edukacyjnych. Realizacja w pełni naszego programu wymaga od nauczyciela poświęcenia na problematykę pierwszej pomocy ok. 15 godzin lekcyjnych. Jednak to od prowadzącego zajęcia będzie zależało, czy skorzysta z naszych dodatkowych propozycji rozszerzenia treści *Podstawy programowej*, czy też pozostanie przy koniecznym minimum i ograniczy przewidywane przez nas 15 godzin pracy z treściami z zakresu pierwszej pomocy na rzecz innych treści edukacji dla bezpieczeństwa. Proponujemy, by czas poświęcony na naukę pierwszej pomocy dostosować do potrzeb i możliwości uczniów (ich umiejętności wyniesionych w tym zakresie z poprzednich etapów edukacyjnych, zainteresowań i specyficznych potrzeb zdrowotnych).

Prezentowany program pierwszej pomocy, przeznaczony do pracy z młodzieżą ponadgimnazjalną, stawia sobie za cel danie młodemu człowiekowi narzędzi do niesienia skutecznej pomocy w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia ludzkiego. Daje on również okazję do utrwalenia i poszerzenia kompetencji zdobytych na wcześniejszych

⁴ Marta Gumkowska, Justyna Szolajska, Jan Herbst, Jakub Wygnański, Dominik Buttler, *Indeks społeczeństwa obywatelskiego w Polsce 2005*, Warszawa 2006.

⁵ *Ustawa o państwowym ratownictwie medycznym* z 8 września 2006 r., Dz.U. z 2006 r. nr 191, poz. 1410 z późn. zm., art. 8. ust. 1-2.

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

etapach edukacyjnych oraz przygotowuje do reagowania w pewnych charakterystycznych sytuacjach zagrożenia życia i zdrowia, na które – jak sądzimy – szczególnie narażeni są młodzi adresaci tego programu. Poprzez praktyczną naukę pierwszej pomocy uczeń zdobywa wiarę w siebie i konieczne do podejmowania działań ratowniczych poczucie kompetencji.

Adresatem programu są jednak nie tylko uczniowie. Bezpośrednimi adresatami są nauczyciele uczący pierwszej pomocy w szkołach. Od 1 września 2010 roku wchodzi w życie §10 *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 roku w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli*⁶, który zobowiązuje ich do ukończenia specjalistycznego szkolenia z zakresu pierwszej pomocy, zakończonego dwoma egzaminami (teoretycznym i praktycznym), których wynik potwierdza się zaświadczeniem ważnym przez 5 lat⁷, co związane jest z koniecznością aktualizacji wiedzy i okresowego potwierdzania umiejętności osoby uprawnionej do nauczania pierwszej pomocy. Wszystkie te rygory podkreślają też wagę zadania, które staje przed nauczycielem. Od jego umiejętności zależy, jak poczucie kompetencji, które uzyska uczeń podczas szkolnego kursu pierwszej pomocy, przełoży się na poczucie odpowiedzialności za siebie i drugiego i jak kurs pierwszej pomocy uwrażliwi uczniów na ludzkie cierpienie.

Niniejszy program może więc stać się ważną częścią szkolnych programów wychowania i profilaktyki. Rolą nauczyciela pracującego z programem jest nie tylko przekazywanie umiejętności z zakresu pierwszej pomocy, ale także uzmysławianie młodzieży istoty odpowiedzialności, podkreślanie jej wagi w zapobieganiu nieszczęśliwym wypadkom, wychowywanie w duchu odpowiedzialności głęboko związanej z powszechnie uznawanymi wartościami humanistycznymi. Podopieczni nauczyciela pierwszej pomocy powinni umacniać się w przekonaniu, że życie pełnią człowieczeństwa związane jest z braniem odpowiedzialności za samego siebie i za drugiego. Wiele ofiar wypadków dałoby się uratować, gdyby bezpośrednio po zdarzeniu udzielono im właściwej pomocy, gdyby ktoś, kto zrzędzeniem losu znajdował się w pobliżu, chciał pomóc i wiedział, jak to zrobić, gdyby tylko ktoś stojący obok zdał sobie sprawę z ciężającej na nim odpowiedzialności moralnej i nie bał się zaangażować.

⁶ *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 roku w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli*, Dz.U. z 2009 r. nr 50, poz. 400, §10.

⁷ *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2009 r. w sprawie przygotowania nauczycieli do prowadzenia zajęć edukacyjnych w zakresie udzielania pierwszej pomocy*, Dz.U. z 2009 r. nr 139, poz. 1132.

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

Program przeznaczony jest w szczególności do pracy z młodzieżą ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Tym mocniej pragniemy podkreślić jego aspekt wychowawczy. Osoba niepełnosprawna częściej niż inni doświadcza własnej bezradności, która skutkuje szczególnie silną pokusą unikania odpowiedzialności za samego siebie, a tym bardziej za drugiego.

W dalszej części programu powyższych celów wychowawczych nie wyszczególniamy, wychodząc z założenia, że wychowanie odbywa się w każdym momencie realizacji treści z zakresu pierwszej pomocy i ma prowadzić do uzyskania przez uczniów stanu autonomii moralnej, tj. przyswojenia i interioryzacji zasad wpajanych podczas realizacji niniejszego programu.

W fazie tworzenia programu rozważaliśmy możliwość wpisania wień szczegółowych celów wychowawczych tak, jak to zrobiliśmy dalej z celami poznawczymi. Uznaliśmy jednak, że realizacja celów wychowawczych zależy jedynie i ostatecznie od postawy nauczyciela. Jeśli nie będzie on w stanie przekazać uczniom wartości poprzez swoją postawę – zapis celów i tak pozostanie martwy. Przyczynimy się tym samym do poszerzenia rozdzwiewku między wartościami głoszonymi a praktykowanymi. Świadomi, jak wielką trudność stanowi dziś kształtowanie postaw młodzieży, krytycznej wobec rzeczywistości, wrażliwej na fałsz, zbuntowanej na rozszczępienie świata dorosłych między deklaracje a czyny, wybraliśmy jak najbardziej szanujący wolność nauczyciela i uczniów, a przy tym – jak nam się wydaje – najbardziej jednoznaczny sposób opowiedzenia się za podejmowaniem wysiłku wychowania: zachętę. By uniknąć konwencjonalizacji postaw uczniów i charakterystycznego dla świata ponowoczesnego rozdwojenia wartości głoszonych i praktykowanych, a także mając na uwadze nieskuteczność wychowania werbalnego, zachęcamy nauczycieli do wychowywania przez własną postawę i przykład oraz przez odwoływanie się do przykładów z życia, których nieustannie dostarcza codzienność.

Mamy świadomość również, że osiągnięcie celów wychowawczych nie podlega takiemu samemu mierzeniu, jak w przypadku celów poznawczych. Nie chcieliśmy więc stwarzać wrażenia, że nauczyciel jest zobowiązany rozliczać się z realizacji celów wychowawczych tak, jak rozlicza się z osiągnięcia z uczniami celów poznawczych. Skuteczność kształcenia postaw sprawdza się w sytuacjach życiowych, kiedy wychowankowie opuszczają mury szkoły, wchodzą w dorosłe życie i podejmują dorosłe – to jest odpowiedzialne – role. Mamy nadzieję, że wychowankowie nauczycieli, którzy

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

zdecydują się pracować z naszym programem, przysporzą swoim wychowawcom powodów do dumy i wystawią najlepsze świadectwo szkole odpowiedzialności, którą były dla nich zajęcia z pierwszej pomocy.

CELE POZNAWCZE PROGRAMU I OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA TREŚCI

Program pozostaje w bezpośrednim związku z celami ogólnymi zawartymi w *Podstawie programowej* dla IV. etapu edukacyjnego: łączy wiadomości na temat teorii i praktyki z treningiem umiejętności z zakresu pierwszej pomocy. Do najważniejszych celów programu należy zaliczyć również cel wychowawczy: kształtowanie u ucznia postawy odpowiedzialności za bezpieczeństwo swoje i innych oraz postawy wrażliwości i bezinteresownego zaangażowania w pomoc drugiemu człowiekowi.

Cele poznawcze programu są uszczegółowieniem i rozwinięciem celu III. kształcenia w zakresie edukacji dla bezpieczeństwa: „Uczeń umie udzielać pierwszej pomocy poszkodowanym w różnych stanach zagrażających życiu i zdrowiu”⁸. W odróżnieniu od etapów poprzednich, na IV. etapie edukacyjnym młody człowiek powinien wykazywać się na tyle ugruntowaną wiedzą i umiejętnościami, by reagować w sposób właściwy nie tylko w „nagłych wypadkach”, ale również w dłużej trwających „stanach” zagrożenia – kiedy przeciwdziałanie niebezpieczeństwu wymaga opanowania, postawy dojrzałej i racjonalnej. *Podstawa programowa* kładzie na IV. etapie edukacyjnym większy nacisk na samodzielność ucznia, jego zdolność oceny sytuacji, dostosowania działania do istniejących warunków i umiejętność przewidywania. Stąd powinna wynikać większa podczas zajęć rola samodzielności i zdolności do podejmowania decyzji w ocenie umiejętności ucznia. Ocenianie nie jest tylko procedurą stawiania stopni i nie ma jedynie charakteru informacyjnego. Ocena służyć ma również podnoszeniu motywacji uczniów do doskonalenia ich umiejętności. Dlatego zachęcamy nauczycieli do oceniania uczniów w działaniu, do korzystania z takich form motywujących jak praca w zespole, współpraca ale i współzawodnictwo. Ocena ma też walor ewaluacyjny – nauczyciel, współuczestnicząc w działaniu uczniów lub obserwując ich działanie, dokonuje oceny skuteczności wybranych przez siebie metod, może modyfikować treści i czas im poświęcony.

⁸ *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej...*, Załącznik nr 4, s. 4.

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

Zgodnie z definicją „pierwszej pomocy” zawartą w *Ustawie o państwowym ratownictwie medycznym* pierwsza pomoc to „zespół czynności podejmowanych w celu ratowania osoby w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego wykonywanych przez osobę znajdującą się w miejscu zdarzenia, w tym również z wykorzystaniem udostępnionych do powszechnego obrotu wyrobów medycznych oraz produktów leczniczych”⁹. Stąd w naszym programie zagadnienia związane z wyposażeniem apteczki i użyciem jej zawartości, a także zajęcia dotyczące używania leków oraz paraleków, których silną ekspansję daje się ostatnio zaobserwować. Powszechna dostępność tych ostatnich i kreowana przez media moda na ich używanie w wielu krajach doczekała się restrykcyjnych uregulowań prawnych. Amerykańska Federalna Komisja Handlu doprowadziła w 2008 roku do delegalizacji niektórych firm reklamujących paraleki przez Internet, udowadniając w sądzie, że reklamowane produkty są w większości bezwartościowe, a w wielu przypadkach szkodliwe dla zdrowia. W Polsce rynek reklam leków i paraleków kwitnie¹⁰ dzięki rozwojowi firm farmaceutycznych i modzie na zdrowy tryb życia. Większość reklamowanych specyfików dostępna jest nie tylko w aptekach, ale również w osiedlowych sklepach, kioskach i na stacjach benzynowych. Niektóre reklamowane są wprost jako szczególnie potrzebne młodzieży (np. farmaceutyki poprawiające koncentrację), inne – cieszą się wśród młodzieży spontaniczną popularnością ze względu na intensywny tryb życia tej grupy wiekowej (farmaceutyki pobudzające, podnoszące nastrój, preparaty witaminowe). Stąd szczególnie ważne wydało się nam poruszenie z młodzieżą zagadnienia samoleczenia, bezpieczeństwa w stosowaniu farmaceutyków i zatruc z tym związanych.

Do treści wykraczających poza *Podstawę programową* zaliczyć należy również rozszerzone potraktowanie kwestii krwotoków (przez wprowadzenie zagadnienia amputacji, której ofiarami padają młodzi ludzie na przykład w kontakcie z fajerwerkami, czy w wypadkach związanych z ryzykownymi zachowaniami z użyciem coraz bardziej popularnych wśród młodzieży pojazdów jedno- i dwuśladowych: motocykli i quadów). Dodaliśmy także problematykę ewakuacji poszkodowanego, normalnie zawierającą się w *Podstawie programowej* w punkcie 4. treści nauczania edukacji dla bezpieczeństwa („Zagrożenia czasu pokoju”). Treści zawarte w *Podstawie programowej* zostały w niniejszym programie poszerzone również o te, które wydają się szczególnie potrzebne w kontekście niepełnosprawności. Zarówno młodzież niepełnosprawna, jak i ich

⁹ *Ustawa o państwowym ratownictwie medycznym* z 8 września 2006 r. (Dz.U. z 2006 r nr 191, poz. 1410 z późn. zm.) art. 3, ust. 7.

¹⁰ W Polsce w latach 1994-2001, dzięki reklamom leków, ich spożycie wzrosło czterokrotnie. Por. *Reklama leków, paraleków i preparatów witaminowych*, <http://www.federacja-konsumentow.org.pl/story.php?story=133> [12.02.2010].

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

pełnosprawni koledzy z klasy – częściej niż inni mają możliwość spotkać się z niektórymi stanami zagrożenia zdrowia i życia, takimi jak padaczka, cukrzyca i związana z nią utrata przytomności czy zatrucie lekami.

Poza tym w zakresie treści program dla IV. etapu edukacyjnego niewiele różni się od przeznaczonego dla gimnazjum. Przypominamy zasady postępowania w niektórych stanach zagrożenia zdrowia i życia, które bardziej szczegółowo opracowane zostały na poziomie gimnazjum. Np. ze względu na styl życia, zainteresowania i sposób spędzania czasu młodzieży ponadgimnazjalnej uznaliśmy za stosowne wrócić do zasad postępowania w przypadkach utonięcia, porażenia prądem czy piorunem (dla ułatwienia modyfikacji programu, treści dodatkowe w stosunku do *Podstawy programowej* w dziale SZCZEGÓŁOWE TREŚCI KSZTAŁCENIA naszego programu oznaczyliśmy pochyłonym drukiem).

Zasadę spiralnego powracania do tych samych zagadnień narzuca *Podstawa programowa*. Zasada ta, w przypadku nauki pierwszej pomocy, ma głęboki sens – zwłaszcza przy czynnościach, które od ratownika wymagają pewnego automatyzmu działań (jak np. wykonywanie podstawowych zabiegów resuscytacyjnych). Powracając każdorazowo do tych samych treści, nauczyciel w szkole ponadgimnazjalnej powinien kłaść nacisk na ćwiczenia praktyczne tak, by uczniowie osiąkali coraz wyższy stopień pewności w stosowaniu procedur udzielania skutecznej pomocy. I tak na przykład od gimnazjalisty wymaga się, by potrafił „omówić” czy „wyjaśnić” zagrożenia i sposoby pomocy, uczeń szkoły ponadgimnazjalnej powinien w tym miejscu „ocenić”, „zabezpieczyć” i efektywnie udzielić pomocy.

WARUNKI REALIZACJI

Program przeznaczony jest do realizacji przez odpowiednio przeszkolonego nauczyciela w trakcie zajęć pozalekcyjnych. Jednak ze względu na dobro niektórych zagadnień szczegółowych, wymagających szerokiej wiedzy fachowej (np. problem leków, paraleków i samoleczenia), korzystnie byłoby zaprosić do udziału lekarza lub ratownika medycznego. Zachęcamy także prowadzącego do współpracy z rejonowym oddziałem pogotowia ratunkowego, gdzie uczniowie mogliby obejrzeć ambulans ratunkowy, pogłębić wiedzę teoretyczną o aspekty praktyczne, a także poznać doświadczenia zawodowych ratowników. Kontakt z ludźmi, dla których ratowanie poszkodowanych jest chlebem powszednim, zmienia perspektywę uczestników kursu, ma walor motywujący, a także ustanawia konieczną łączność między teorią a praktyką.

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

Tematem, który powinien być realizowany we współpracy z najbliższym oddziałem pogotowia ratunkowego jest z pewnością problem zgłaszania wypadku i wzywania ambulansu. Jak bardzo dobrze poszkodowanego zależy do rzeczowego i umiejętnego wezwania pomocy, najlepiej opowiedzą pracownicy służb ratunkowych. Zachęcamy także nauczyciela prowadzącego zajęcia z pierwszej pomocy do śledzenia kalendarza imprez ratowniczych (zawodów, mistrzostw), które cyklicznie odbywają się w różnych rejonach kraju. Dają one możliwość obserwowania w akcji profesjonalnych zespołów ratowniczych oraz poszerzania wiedzy i umiejętności uczniów w trakcie imprez towarzyszących.

Zajęcia, zwłaszcza o charakterze praktycznym, należy prowadzić w niezbyt licznych grupach (najlepiej nie więcej niż 10 osób uczniów na jednego nauczyciela) tak, by prowadzący mógł nadzorować postępy uczniów, udzielać im koniecznego wsparcia i korygować błędy. Małe grupy sprzyjają podnoszeniu motywacji do ćwiczeń, sprawiają też, że uczniowie podchodzą do zadań z większą dozą odpowiedzialności. W żadnym wypadku nie należy ćwiczeń traktować jako zabawy.

W prowadzeniu zajęć z pierwszej pomocy przydatny będzie następujący sprzęt do ćwiczeń:

- fantomy do resuscytacji (na grupę 12-15 osobową odpowiednia byłaby liczba 3 fantomów: niemowlę, dziecko, dorosły)
- defibrylatory treningowe AED,
- maseczki do sztucznego oddychania,
- deski ortopedyczne do transportu poszkodowanych,
- kołnierze do unieruchomienia kręgosłupa szyjnego,
- koce termiczne,
- materiały opatrunkowe,
- rękawice ochronne,
- szyny do unieruchomienia złamań,
- koce.

Użycie wyżej wymienionego sprzętu jest niezbędne do opanowania praktycznych umiejętności. Poza tym nauczyciel powinien posiadać komputer, który jest niezastąpionym narzędziem prezentacji instruktażowych, z możliwością dostępu do Internetu. Internet dzisiaj jest dla młodzieży naturalnym źródłem wiedzy o świecie, należy więc zgodnie z prawem wykorzystywać jego zasoby z korzyścią dla programu. Polecamy ogólnodostępne portale, gdzie znaleźć można filmy obrazujące wypadki,

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

katastrofy, a nawet akcje ratownicze, stanowczo odradzamy jednak korzystanie z amatorskich i niezwyfikowanych przez fachowców stron dotyczących porad medycznych, sposobów udzielania pomocy czy samoleczenia. Umiejętne wykorzystanie zawartości ilustracyjnej Internetu pomoże w uświadomieniu uczniom, że udzielanie pierwszej pomocy winno być takim samym elementem codziennego życia jak wypadki i katastrofy, które zdarzają się codziennie i dotyczyć mogą naszego najbliższego otoczenia. Filmy, zdjęcia, ilustracje, plansze ukażą także praktyczną stronę udzielania pierwszej pomocy, pomogą wczuć się w prawdziwą sytuację, w której każdy może się znaleźć, uświadomią, że udzielanie pierwszej pomocy to działanie pod presją czasu i w dużym obciążeniu emocjonalnym.

Dołączony do programu przykładowy nauczycielski plan dydaktyczno-wychowawczy rozpisany został na 15 godzin. Poszczególnym tematom przypisaliśmy od 45 minut (1 godzina lekcyjna) do 135 minut (3 godziny lekcyjne) zajęć. Program pozostawia jednak nauczycielowi swobodę w manipulowaniu czasem ćwiczeń przeznaczonym na poszczególne zagadnienia. Czas ten można modyfikować w zależności od potrzeb uczniów, ich kompetencji wyniesionych z poprzednich etapów edukacyjnych oraz warunków realizacji programu (np. wycieczka do siedziby pogotowia ratunkowego połączona z prezentacją ambulansu albo spotkanie z lekarzem spowoduje konieczność zwiększenia czasu przeznaczonego na ten temat kosztem innych). Czas ćwiczeń uzależniony jest też od liczebności grupy – im grupa mniejsza, tym potrzebny czas na przećwiczenie kolejnych czynności krótszy. W modyfikacji czasu pracy z poszczególnymi zagadnieniami należy jednak zachowywać zasadę prymatu czasowego ćwiczeń praktycznych nad zajęciami teoretycznymi, choć oczywiście bez koniecznej podstawy teoretycznej ćwiczenia praktyczne nie byłyby możliwe.

W trakcie zajęć uczniowie pracują zwykle w zespołach tak, by mogli się nawzajem kontrolować i wspomagać. Nie należy jednak zaniedbywać bieżącej oceny umiejętności indywidualnych, obserwując każdego z uczestników kursu, udzielając wskazówek i dbając, by każdy kolejno wykonywał wszystkie ćwiczenia. Ocena umiejętności uczniów powinna odbywać się systematycznie na każdym zajęciu. Prócz oceny bieżącej, zachęcamy do wprowadzenia egzaminu końcowego z umiejętności praktycznych oraz organizacji konkursów i mistrzostw zespołowych, które działają mobilizująco, zachęcają do poszerzania wiedzy i treningu umiejętności.

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

SZCZEGÓŁOWE TREŚCI KSZTAŁCENIA

1. Aspekty etyczne i prawne udzielania pierwszej pomocy¹¹

Uczeń:

- 1) poznaje przepisy prawne dotyczące obowiązku ratowania życia i zdrowia ludzkiego oraz zwalniające (w stanie wyższej konieczności) z odpowiedzialności karnej za uszkodzenie ciała lub mienia w trakcie akcji ratowniczej,
- 2) interpretuje właściwe przepisy *Ustawy z dnia 8 września 2006 o Państwowym Ratownictwie Medycznym*, Kodeksu Karnego oraz Konstytucji RP,
- 3) wyraża własne opinie na temat znanych przypadków nieudzielenia pomocy poszkodowanemu i możliwych konsekwencji niepodjęcia działań ratowniczych
- 4) bierze udział w dyskusji, gromadząc argumenty na rzecz konieczności podejmowania działań w zakresie pierwszej pomocy.

2. Rozpoznawanie zagrożeń w miejscu wypadku i sposób zachowania ratownika na przykładzie wypadku komunikacyjnego oraz pożaru. Wezwanie pogotowia ratunkowego do wypadku i zachorowania. Ewakuacja poszkodowanego

Uczeń:

- 1) zapoznaje się z zagrożeniami dla bezpieczeństwa poszkodowanych i ratownika, które mogą pojawić się na miejscu wypadku komunikacyjnego i pożaru,
- 2) przewiduje rozwój sytuacji w miejscu wypadku komunikacyjnego i pożaru, planuje sposób zabezpieczenia miejsca wypadku,
- 3) planuje działania zmierzające do zmniejszenia zagrożenia i rozmiarów szkód przez podjęcie akcji gaszenia pożaru,
- 4) udziela wskazówek uczestnikom wypadku co do bezpiecznego zachowania, uspokaja, współpracuje z innymi uczestnikami akcji ratunkowej,

¹¹ Pochylnym drukiem oznaczamy te treści, które stanowią rozszerzenie w stosunku do treści zawartych w *Podstawy programowej*.

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

- 5) ocenia stan poszkodowanych, sprawdza ich funkcje życiowe,
- 6) w zależności od oceny stanu poszkodowanych omawia kolejność podejmowanych działań ratowniczych,
- 7) przystępuje do akcji ratunkowej, w tym również podstawowych zabiegów resuscytacyjnych,
- 8) wskazuje okoliczności, kiedy niezbędne jest wezwanie profesjonalnej pomocy do poszkodowanych,
- 9) wzywa profesjonalną pomoc, udzielając rzeczowych informacji (pogotowie ratunkowe, straż pożarną)
- 10) poznaje sposoby transportu i przenoszenia poszkodowanych po urazie kręgosłupa (chwyt Radkego),
- 11) współpracuje z innymi ratownikami w konieczności ewakuacji poszkodowanego, dba o bezpieczeństwo chorego, unieruchamia jego głowę, utrzymuje drożność dróg oddechowych.

3-5. Podstawowe zabiegi resuscytacyjne u dorosłych i dzieci (wg wytycznych Europejskiej Rady Resuscytacji) z użyciem *automatycznego defibrylatora zewnętrznego (AED)*

Uczeń:

- 1) omawia warunki bezpiecznego udzielania pierwszej pomocy,
- 2) diagnozuje stan poszkodowanego, sprawdzając jego czynności życiowe,
- 3) wzywa pomoc do poszkodowanego,
- 4) w przypadku poszkodowanych pozbawionych przytomności stosuje procedurę podstawowych czynności resuscytacyjnych,
- 5) wskazuje różnice w działaniach podejmowanych u nieprzytomnego dorosłego i u dziecka,
- 6) w przypadku stwierdzenia braku krążenia u poszkodowanego, posługuje się automatycznym defibrylatorem zewnętrznym zgodnie z instrukcją

6. Pierwsza pomoc w oparzeniach termicznych i chemicznych

Uczeń:

- 1) identyfikuje możliwe źródła oparzeń,

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

- 2) opisuje objawy kolejnych stopni oparzeń i przy ocenie ich rozległości stosuje „regułę dziewiątek”,
- 3) wymienia zasady udzielania pomocy poparzonym,
- 4) wzywa pomoc do poszkodowanego,
- 5) dobiera materiały opatrunkowe właściwe do opatrzenia rany po oparzeniu,
- 6) zakłada opatrunek, zabezpieczając ranę,
- 7) właściwie pielęgnuje poszkodowanego do czasu przybycia profesjonalnej pomocy.

7. Zaopatrywanie ran, krwotoków i amputacji urazowych. Krwotok z nosa

Uczeń:

- 1) zapoznaje się z różnymi rodzajami ran, ze względu na ich głębokość i rozległość,
- 2) ze względu na narzędzie, które spowodowało przerwanie ciągłości skóry i/lub uszkodzenia tkanek głębszych, przewiduje możliwe skutki dla poszkodowanego i podejmuje próby przeciwdziałania (ocenia stan poszkodowanego, rozpoznaje objawy krwawienia wewnętrznego, gdy poszkodowany nieprzytomny – układa go w pozycji bezpiecznej, gdy przytomny – w pozycji przeciwwstrząsowej),
- 3) wzywa pomoc do poszkodowanego,
- 4) odróżnia krwotok tętniczy od żylnego,
- 5) ćwiczy nakładanie jałowego opatrunku na ranę i bandażowanie rany,
- 6) w tamowaniu krwotoku posługuje się opaską uciskową,
- 7) unieruchamia krwawiącą kończynę, ew. zabezpiecza ciało obce znajdujące się w ranie (wie, że nie należy go usuwać, gdyż hamuje ono krwawienie),
- 8) kontroluje parametry życiowe poszkodowanego,
- 9) zapoznaje się ze sposobami postępowania w przypadku amputacji urazowej (sposoby zabezpieczenia amputowanej kończyny, opatrywanie rannego),
- 10) ćwiczy postępowanie z osobą krwawiącą z nosa z podziałem na pomoc osobie nieprzytomnej i pomoc osobie zachowującej świadomość.

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

8. Pierwsza pomoc w złamaniach i zwichnięciach

Uczeń:

- 1) po objawach rozpoznaje złamanie i zwichnięcie,
- 2) dobiera spośród dostępnych materiały właściwe do unieruchomienia złamanej lub zwichniętej kończyny,
- 3) unieruchamia uszkodzoną kończynę górną przy użyciu zaimprovizowanego lub profesjonalnego temblaka,
- 4) przybandażowuje uszkodzoną kończynę górną do ciała w celu unieruchomienia,
- 5) unieruchamia kończynę przy pomocy zaimprovizowanych lub profesjonalnych szyn (szyny Kramera, materacy i szyn próżniowych),
- 6) ćwiczy obsługę szyny Kramera (dostosowuje szynę do kształtu kończyny, unieruchamia złamanie z uwzględnieniem konieczności unieruchomienia dwu sąsiednich stawów)
- 7) współpracuje z innymi ratownikami przy udzielaniu pierwszej pomocy w złamaniach i zwichnięciach,
- 8) w przypadku złamania otwartego tamuje krwotok, dobiera i zakłada odpowiedni jałowy opatrunek przed unieruchomieniem kończyny.

9. Pierwsza pomoc we wstrząsie

Uczeń:

- 1) poznaje objawy wstrząsu, jego rodzaje i uczy się je rozpoznawać,
- 2) w miarę możliwości podejmuje działania obliczone na zwalczanie przyczyn wstrząsu (np. tamuje krwotok),
- 3) układa poszkodowanego w pozycji przeciwwstrząsowej,
- 4) wymienia sytuacje, w których nie należy stosować pozycji przeciwwstrząsowej,
- 5) wzywa profesjonalną pomoc do poszkodowanego,
- 6) kontroluje funkcje życiowe poszkodowanego,
- 7) instruuje świadków zdarzenia, uspokaja poszkodowanego i otoczenie,
- 8) zapewnia poszkodowanemu właściwe warunki oczekiwania na profesjonalną pomoc,

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

- 9) w przypadku pogorszenia się stanu poszkodowanego podejmuje resuscytację.

10. Pierwsza pomoc przy zadławieniu u dorosłych i dzieci

Uczeń:

- 1) poznaje budowę górnych dróg oddechowych, mechanizm i ewentualne przyczyny ich niedrożności,
- 2) instruuje dławiącą się osobą przytomną, jakie powinna podejmować działania w celu odkrztuszenia ciała obcego,
- 3) ćwiczy postępowanie z dorosłą osobą dławiącą się ciałem obcym (z podziałem na etapy: najpierw próba pomocy poprzez ustawienia poszkodowanego w pozycji pochylonej i wykonanie pięciu silnych uderzeń nadgarstkiem w plecy, następnie manewr Heimlicha),
- 4) w przypadku utraty przytomności u poszkodowanego podejmuje działania resuscytacyjne,
- 5) opisuje różnice w postępowaniu w przypadku dławienia się między poszkodowanym dorosłym a dzieckiem,
- 6) podejmuje działania mające na celu usunięcie u dziecka niedrożności górnych dróg oddechowych (spowodowanej ciałem obcym).

11. Pierwsza pomoc w utonięciach i przypadkach porażenia prądem lub piorunem

Uczeń:

- 1) poznaje zasady bezpiecznego zachowania się nad wodą,
- 2) ćwiczy prawidłowe ułożenie poszkodowanego i bada jego funkcje życiowe,
- 3) w przypadku poszkodowanego oddychającego i z wyczuwalnym tętnem – układa go w pozycji bezpiecznej (po wykluczeniu skutków skoku „na główkę” – urazu głowy i kręgosłupa),
- 4) zapobiega hipotermii poszkodowanego,
- 5) wzywa profesjonalną pomoc,
- 6) poznaje przyczyny i objawy porażenia prądem oraz zasady unikania porażenia piorunem,

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

- 7) ocenia stan poszkodowanego, bada jego funkcje życiowe,
- 8) w przypadku nagłego zatrzymania krążenia podejmuje resuscytację,
- 9) zabezpiecza (lub opatruje) oparzenia.

12. Pierwsza pomoc w ataku padaczki oraz w przypadku hipo- i hiperglikemii

Uczeń:

- 1) rozpoznaje objawy padaczki,
- 2) wzywa profesjonalną pomoc,
- 3) zabezpiecza głowę chorego przed urazami,
- 4) współpracuje z innymi ratownikami w zabezpieczaniu chorego przed urazami w przypadku ataku padaczki,
- 5) udrażnia drogi oddechowe chorego,
- 6) poznaje istotę i objawy cukrzycy,
- 7) rozpoznaje objawy hiperglikemii i podejmuje przeciwdziałanie u chorego przytomnego i chorego, który stracił przytomność,
- 8) kontroluje funkcje życiowe chorego i wzywa profesjonalną pomoc,
- 9) rozpoznaje objawy hipoglikemii i podejmuje przeciwdziałanie, wzywa profesjonalną pomoc.

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

13. Pierwsza pomoc w zatruciach pokarmowych, zatruciach lekami, domowymi środkami chemicznymi, alkoholem i gazami

Uczeń:

- 1) poznaje źródła i skutki zatruc,
- 2) rozpoznaje objawy zatrucia, podejmuje próby identyfikacji przyczyn zatrucia,
- 3) w przypadku zaburzeń oddychania i braku oznak krążenia podejmuje czynności resuscytacyjne,
- 4) wzywa profesjonalną pomoc,
- 5) w ramach możliwości podejmuje działania hamujące wchłanianie trucizny przez poszkodowanego,
- 6) kontroluje funkcje życiowe poszkodowanego.

14-15. Skład apteczki pierwszej pomocy. Leki i paraleki. Samoleczenie i niebezpieczeństwa stąd płynące. Etyczna ocena reklamy farmaceutyków

Uczeń:

- 1) poznaje skład apteczki pierwszej pomocy i zastosowanie kolejnych jej elementów,
- 2) prezentuje leki (i ich zastosowanie) znajdującego w jego rodzinnej domowej apteczce,
- 3) wyszukuje w opisie działania leków informacje o skutkach ubocznych zażywania i skutkach przedawkowania,
- 4) poznaje różnicę między lekiem a paralekiem,
- 5) interpretuje wybrane reklamy farmaceutyków dostępne aktualnie w mediach, odróżniając informację od manipulacji,
- 6) porównuje reklamy podobnych farmaceutyków różnych producentów, zwracając uwagę na różnice i podobieństwa oraz środki stosowane przez autorów reklamy, które służą do zachęcenia klientów do kupna,
- 7) ocenia wartość etyczną reklamy farmaceutyków i gromadzi argumenty za i przeciw reklamowaniu leków,

***Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi
potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów***

- 8) przygotowuje we współpracy z innymi własne propozycje ograniczeń prawnych w reklamie leków.

**Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi
potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów**

BIBLIOGRAFIA:

1. Chapleau W., *Ratownictwo medyczne. Poradnik kieszonkowy*, Górnicki Wydawnictwo Medyczne, Wrocław 2004,
2. Grześkowiak M., Żaba Z., Turowska-Kóska A., Podlewski R., Słowiński W., *Pierwsza pomoc w stanach zagrożenia życia*, FHU Grzegorz Słomczyński, Kraków 2006,
3. *Medycyna ratunkowa i katastrof*, red. A. Zawadzki, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2007;
4. *Pierwsza pomoc i resuscytacja krążeniowo-oddechowa*, red. J. Andres, Polska Rada Resuscytacji, Kraków 2006,
5. *Ratownik Medyczny*, red. J. Jakubaszko, Górnicki Wydawnictwo Medyczne, Wrocław 2007.

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

RAMOWY PLAN DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZY

Lp. czas	Temat	Szczegółowe cele kształcenia		Proponowane metody pracy	Proponowane sposoby oceny osiągnięć uczniów:	Środki dydaktyczne
		Uczeń wie:	Uczeń potrafi:			
1. / 45'	Aspekty etyczne i prawne udzielania pierwszej pomocy	<ul style="list-style-type: none"> - że istnieje moralny i prawny obowiązek udzielenia pierwszej pomocy, - że nie przewiduje się prawnych sankcji za błąd podczas udzielania pierwszej pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe przepisy prawne dotyczące obowiązku udzielenia pierwszej pomocy i scharakteryzować ich treść, - uzasadnić konieczność udzielenia pierwszej pomocy poszkodowanemu, - ustosunkować się do nagłaśnianych przez media przypadków nieudzielenia pierwszej pomocy przez świadków zdarzenia 	wykład informacyjny, pogadanka, dyskusja, analiza przypadku (okoliczności i konsekwencje nieudzielenia pomocy poszkodowanemu)	nauczyciel obserwuje aktywność uczniów i ocenia stopień interioryzacji zasady konieczności udzielania pomocy poszkodowanemu (wiedzę tę wykorzysta, w odpowiedni sposób kształtując kolejne zajęcia oraz kładąc nacisk na kształtowanie postawy uczniów i realizację celów wychowawczych)	rzutnik multimedialny, komputer z dostępem do Internetu
2. / 45'	Rozpoznawanie zagrożeń w miejscu wypadku i sposób zachowania ratownika na przykładzie wypadku komunikacyjnego oraz pożaru. Wezwanie pogotowia ratunkowego do wypadku i zachorowania. Ewakuacja	<ul style="list-style-type: none"> - jakie zagrożenia mogą pojawić się na miejscu wypadku lub pożaru, - jak rozpoznać stan utraty przytomności, - jak ułożyć poszkodowanego w 	<ul style="list-style-type: none"> - wezwać odpowiednie do zagrożenia służby ratunkowe - ocenić rozmiar zagrożenia, zabezpieczyć miejsce zdarzenia w celu bezpiecznego udzielenia pierwszej pomocy, - udzielić wskazówek co do prawidłowej ewakuacji 	wykład informacyjny, pogadanka, metody eksponujące, metoda ćwiczeń praktycznych, w ramach	nauczyciel ocenia stopień pewności i sprawności postępowania uczniów, którzy w formie zawodów w drużynach 3-4-osobowych wykonują na czas sekwencję czynności: diagnoza stanu poszkodowanego, zabezpieczenie miejsca wypadku, ułożenie w pozycji bocznej-ustalonej, wezwanie pogotowia ratunkowego	rzutnik multimedialny, komputer, koc, deska ortopedyczna, koc

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

	poszkodowanego	<p>pozycji bocznej ustalonej-bezpiecznej,</p> <ul style="list-style-type: none"> - w jakich przypadkach należy ewakuować poszkodowanego z miejsca zdarzenia, - w jaki sposób transportuje się poszkodowanego w pojedynkę i w kilka osób - jak wezwać pomoc 	<p>poszkodowanego z miejsca zdarzenia,</p> <ul style="list-style-type: none"> - bezpiecznie ewakuować się z zagrożonego terenu, - ułożyć poszkodowanego w pozycji bezpiecznej, - ewakuować poszkodowanego znanymi sposobami z miejsca zdarzenia, - wezwać pogotowie ratunkowe, podać istotne informacje o zdarzeniu wzywając telefonicznie pogotowie ratunkowe 	<p>możliwości: wycieczka, spotkanie z profesjonalistą</p>	<p>lub</p> <p>diagnoza stanu poszkodowanego, zabezpieczenie miejsca wypadku, ewakuacja poszkodowanego, wezwanie pogotowia ratunkowego</p>	
3-5. / 135' (3 godz. lekcyjne)	<p>Podstawowe zabiegi resuscytacyjne u dorosłych i dzieci (wg wytycznych Europejskiej Rady Resuscytacji) z użyciem automatycznego defibrylatora zewnętrznego (AED)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - u kogo należy przeprowadzić podstawowe zabiegi resuscytacyjne, - jak prowadzić kolejne kroki resuscytacji u dorosłych i dzieci, - kiedy i jak zastosować automatyczną defibrylację 	<ul style="list-style-type: none"> - prawidłowo ocenić stan poszkodowanego, - wykonać masaż serca w przypadku zatrzymania krążenia, - wykonać sztuczne oddychanie metodą usta-usta, - użyć defibrylatora automatycznego w przypadku zatrzymania krążenia 	<p>wykład informacyjny, pogadanka, metody eksponujące, metoda ćwiczeń praktycznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - uczniowie w parach kolejno wykonują procedury resuscytacji na fantomie i nawzajem oceniają zgodność podjętych działań z zasadami, - uczniowie pod kierunkiem nauczyciela podejmują zabiegi resuscytacyjne z użyciem AED, - uczniowie na zakończenie kursu zdają indywidualnie egzamin z praktycznego zastosowania wiedzy na temat resuscytacji (na wybranym fantomie prezentują podstawowe 	<p>rzutnik multimedialny, komputer, fantom niemowlęcia, dziecka i osoby dorosłej, defibrylator treningowy AED</p>

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

		zewnątrzną			zabiegi resuscytacyjne, następnie omawiając ich kolejność i cel)	
6. / 45'	Pierwsza pomoc w oparzeniach termicznych i chemicznych	<ul style="list-style-type: none"> - jakie są źródła wysokiej temperatury, - co może spowodować powstanie oparzeń chemicznych, - jak wyglądają objawy i stopnie oparzeń, - jak posługiwać się regułą „dziewiątek” 	<ul style="list-style-type: none"> - udzielić wskazówek jak postąpić w przypadku oparzeń, - schłodzić oparzoną część ciała, - ściągnąć z poszkodowanego nieprzyklejoną odzież, obrączki, pierścionki, krawat, - założyć jałowy opatrunek 	wykład informacyjny, pogadanka, metody eksponujące, metoda ćwiczeń praktycznych	<p>nauczyciel ocenia umiejętności uczniów stosowane w praktyce:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uczniowie w drużynach 3-4-osobowych wykonują kolejne kroki postępowania z osobą poparzoną, ćwiczą zakładanie opatrunku, kontrolując się nawzajem i poddając się kontroli nauczyciela <p>lub w teorii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uczniowie poza zajęciami przygotują (na ocenę) instruktażową prezentację multimedialną na temat „Jak ratować poparzonego”, którą przedstawiają na kolejnych zajęciach 	<p>rzutnik multimedialny, komputer, bandaże dziane, elastyczne, gaza opatrunkowa</p>
7. / 45'	Zaopatrywanie ran, krwotoków i amputacji urazowych. Krwotok z nosa	<ul style="list-style-type: none"> - jakie są rodzaje ran, krwawień, - jakie są następstwa krwotoków i amputacji urazowych, - jakie zasady 	<ul style="list-style-type: none"> - założyć opatrunek na ranę, która nie krwawi, - zatamować krwawienie żyłne lub tętnicze poprzez założenie opatrunku uciskowego, - założyć opaskę uciskową w 	wykład informacyjny, pogadanka, metody eksponujące, metoda ćwiczeń	<p>nauczyciel dokonuje bieżącej oceny umiejętności uczniów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uczniowie pod kontrolą nauczyciela ćwiczą zakładanie opaski uciskowej oraz opatrunku na ranę, która nie krwawi, 	<p>bandaże dziane, elastyczne, gaza opatrunkowa, worki foliowe (ew. czyste reklamówki)</p>

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

		<p>obowiązują w czasie udzielania pierwszej pomocy w przypadku ran, krwawień i amputacji urazowych,</p> <p>- jakie mogą być przyczyny krwawienia z nosa</p>	<p>przypadku amputacji urazowej,</p> <p>- w przypadku krwawienia z nosa zatamować krwotok poprzez ucisk,</p> <p>- wykonać okład ochładzający na kark i czoło,</p> <p>- założyć opatrunek na kikut kończyny,</p> <p>- zabezpieczyć amputowaną część ciała</p>	<p>praktycznych</p>	<p>- uczniowie kolejno wykonują czynności związane z tamowaniem krwotoku z nosa z podziałem na czynności stosowane w przypadku chorego nieprzytomnego i w przypadku chorego przytomnego – nauczyciel ocenia sprawność ich postępowania</p>	
8. / 45'	<p>Pierwsza pomoc w złamaniach i zwichnięciach</p>	<p>- jak zdefiniować złamanie kości,</p> <p>- jakie są objawy i rodzaje złamań,</p> <p>- jakie zasady obowiązują podczas unieruchamiania złamań</p>	<p>- udzielić wskazówek co postępowania ze złamaną kończyną,</p> <p>- unieruchomić złamaną kończynę poprzez obłożenie różnymi przedmiotami</p>	<p>wykład informacyjny, pogadanka,</p> <p>metody eksponujące,</p> <p>metoda ćwiczeń praktycznych</p>	<p>uczestnicząc w działaniu wraz z uczniami nauczyciel na bieżąco ocenia umiejętności podopiecznych:</p> <p>uczniowie pod kontrolą nauczyciela indywidualnie i w zespole ćwiczą unieruchamianie kończyn przy pomocy dostępnych przedmiotów:</p> <p>- przybandażowywanie kończyny górnej do tułowia,</p> <p>- wykorzystywanie dostępnych przypadkowych przedmiotów do unieruchamiania złamań,</p> <p>- wykorzystanie szyny Kramera</p>	<p>rzutnik multimedialny, komputer, bandaż, gaza opatrunkowa, szyny unieruchamiające</p>

**Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi
potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów**

9. / 45'	Pierwsza pomoc we wstrząsie	<ul style="list-style-type: none"> - jakie są symptomy wstrząsu, - jakie są rodzaje wstrząsów, ich przyczyny i postępowanie przeciwwstrząsowe 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać objawy wstrząsu i wezwać pomoc, - ułożyć poszkodowanego w pozycji przeciwwstrząsowej i ciepło okryć, - uspokoić poszkodowanego, - rozpoznać rodzaj wstrząsu i zwalczać jego przyczynę 	wykład informacyjny, pogadanka	nauczyciel poddaje ocenie wykonywanie przez uczniów kolejnych kroków w postępowaniu z osobą w stanie wstrząsu (tu również masaż serca w przypadku wstrząsu spowodowanego np. zawałem serca)	rzutnik multimedialny, komputer, koce
10. / 45'	Pierwsza pomoc przy zadławieniu u dorosłych i dzieci	<ul style="list-style-type: none"> - kiedy może dojść do zadławienia bądź zachłyśnięcia, - jak wyglądają objawy niedrożności dróg oddechowych u osoby przytomnej, - jak wygląda kolejność czynności w czasie udzielania pomocy osobie z zadławieniem 	<ul style="list-style-type: none"> - wykonać manewr udrażniania dróg oddechowych u osoby przytomnej poprzez wykonywanie uderzeń między łopatkami, - wykonać manewr udrażniania dróg oddechowych u osoby nieprzytomnej poprzez wykonywanie uciśnień klatki piersiowej, - wykonać całą sekwencję czynności udrażniających drogi oddechowe u osoby przytomnej i nieprzytomnej w przypadku dorosłego i dziecka 	wykład informacyjny, pogadanka, metody eksponujące, metoda ćwiczeń praktycznych	<ul style="list-style-type: none"> - uczniowie ćwiczą w parach manewr udrażniania dróg oddechowych u osoby przytomnej i u osoby nieprzytomnej, u dorosłego i u dziecka, - na ocenę wykonują pojedynczo kolejne czynności ratownika w przypadku zadławienia u dorosłego i u dziecka 	komputer, rzutnik multimedialny, koce
11. / 45'	Pierwsza pomoc w utonięciach i przypadkach porażenia prądem lub piorunem	<ul style="list-style-type: none"> - jakie powikłania występują u osoby, która tonęła, 	<ul style="list-style-type: none"> - prawidłowo ocenić stan poszkodowanego, - wykonać masaż serca w 	wykład informacyjny, pogadanka,	<ul style="list-style-type: none"> - uczniowie na ocenę przeprowadzają na fantomach zabiegi resuscytacyjne, - w zespołach przygotowują plansze 	rzutnik multimedialny, komputer, fantom osoby

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

		<ul style="list-style-type: none"> - jak prowadzić zabiegi resuscytacyjne w przypadku tonięcia - jakie są skutki porażenia prądem i piorunem, - jak prowadzić zabiegi resuscytacyjne u osoby porażonej prądem lub piorunem 	<p>przypadku zatrzymania krążenia spowodowanego tonięciem,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykonać sztuczne oddychanie metodą usta-usta, - postąpić w przypadku osoby wychłodzonej z powodu przebywania w wodzie, - zabezpieczyć się przed następstwami porażenia prądem i piorunem w trakcie udzielania pierwszej pomocy, - wykonać masaż serca u osoby z zatrzymaniem krążenia spowodowanym porażeniem prądem lub piorunem 	<p>metody eksponujące,</p> <p>metoda ćwiczeń praktycznych</p>	<p>informacyjne na temat bezpiecznego korzystania z wody lub plansze z instruktażem, jak prowadzić czynności ratownicze w przypadku tonięcia czy porażenia prądem, które zostaną zaprezentowane w formie wystawy w szkole lub wykorzystane do instruowania młodszych kolegów na godzinie wychowawczej nt. „Bezpieczne wakacje”</p>	<p>dorosłej i dziecka</p>
12. / 45'	Pierwsza pomoc w ataku padaczki, hipo- i hiperglikemii	<ul style="list-style-type: none"> - co to jest padaczka i jakie są jej objawy, - jak wygląda atak padaczki - co to jest cukrzyca, jakie są jej przyczyny i jak się objawia 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać atak padaczki lub stan padaczkowy i wezwać pomoc - zabezpieczyć głowę i całe ciało przed urazami - w ataku padaczki udrożnić drogi oddechowe, - ułożyć chorego w pozycji 	<p>wykład informacyjny, pogadanka,</p> <p>metody eksponujące,</p> <p>metoda ćwiczeń praktycznych</p>	<p>nauczyciel ocenia wykonywanie przez uczniów sekwencji czynności:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uczniowie po opisie objawów oceniają, z jakim stanem chorego mają do czynienia (padaczka, hipo- lub hiperglikemia) i podejmują właściwe do diagnozy działanie, - układają poszkodowanego w pozycji bocznej ustalonej, 	<p>komputer, rzutnik multimedialny, koce</p>

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

			<p>bezpiecznej po ustaniu drgawek</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać stan hipo- lub hiperglikemii i podjąć przeciwdziałanie, - ułożyć chorego w pozycji bocznej ustalonej, - wezwać pogotowie ratunkowe 		<ul style="list-style-type: none"> - ćwiczą wezwanie pogotowia ratunkowego (z naciskiem na rzeczowość informacji o stanie chorego) 	
13. / 45'	Pierwsza pomoc w zatruciach pokarmowych, zatruciach lekami, domowymi środkami chemicznymi, alkoholem i gazami	<ul style="list-style-type: none"> - jakie są drogi zatruc, - jakie są najczęstsze źródła zatruc, - jakie są najczęstsze objawy zatruc 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać podejrzenie zatrucia na podstawie wywiadu i objawów - spowodować wymioty u osób w zatruciach pokarmowych i lekami, - udzielić pomocy adekwatnie do rodzaju zatrucia 	wykład informacyjny, pogadanka	uczniowie w zespołach przygotowują (oceniając poza zajęciami) prezentację multimedialną na temat różnych przyczyn zatruc, objawów i sposobów udzielania pierwszej pomocy w zależności od przyczyny zatrucia	rzutnik multimedialny, komputer
14-15./45'	Skład apteczki pierwszej pomocy. Leki i paraleki. Samoleczenie i niebezpieczeństwa stąd płynące.	- do czego służą poszczególne przedmioty z apteczki	- wskazać zastosowanie każdego z przedmiotów stanowiących wyposażenie	wykład informacyjny, pogadanka,	nauczyciel obserwuje aktywność uczniów w dyskusji, śledzi ich opinie oraz wymianę poglądów na temat prezentowanych reklam i aspektów	apteczka pierwszej pomocy, rzutnik multimedialny,

Program nauczania pierwszej pomocy przedmedycznej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów

	<p>Etyczna ocena reklamy farmaceutyków</p>	<p>pierwszej pomocy</p> <ul style="list-style-type: none"> - jaka jest różnica między lekiem a paralekiem, - jakie niebezpieczeństwa wiążą się samoleczeniem, - jak reklama leków manipuluje klientem i jakie niebezpieczeństwa generuje ten fakt 	<p>apteczki pierwszej pomocy,</p> <ul style="list-style-type: none"> - czytać ze zrozumieniem dołączona do leków i paraleków ulotkę informacyjną, - argumentować zalecenie ostrożności w samodzielnym ordynowaniu leków, - ocenić walor etyczny reklamy farmaceutyków, odróżniając informacje od manipulacji 	<p>dyskusja,</p> <p>metody eksponujące</p>	<p>etycznych reklamowania farmaceutyków (obserwacja umożliwia ewaluację zajęć i stanowić może ważną wskazówkę w doborze zagadnień do pracy z programem w kolejnych latach)</p>	<p>komputer z dostępem do Internetu,</p> <p>ulotki informacyjne dołączane do leków</p>
--	--	--	---	--	--	--

